

SAUL VAN STAPELE

**WOORDEN ALS
WAPENS**

MYTHE, MACHT EN GANGSTA RAP

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

It's a hard life, fighting to be seen.
(Sault – 'Hard Life', 2020)

1.

Een week nadat Nipsey Hussle vlak voor zijn eigen kledingzaak Marathon Clothing in Crenshaw, Los Angeles is doodgeschoten, sta ik zo'n 9000 kilometer hemelsbreed verderop voor een fietsenmakerij die gevestigd is aan een statige en met bomen omzoomde brede straat in het centrum van Den Haag.

Ik praat met G-Mill, de eigenaar van de fietswinkel die ik leerde kennen in de jaren waarin ik veel optrok met de oprichters van de oudste Crips-gang in Nederland, Rollin 200 Main Triad Crips. We hebben het, soms een paar minuten onderbroken door iemand met haast en een lekke band of een kapotte fietslamp, over onze kinderen en kennissen en ons werk, en over de moord op Nipsey Hussle; de rapper, activist en ondernemer uit Californië die voor het eerst op mijn radar kwam omdat G-Mill en de Crip met wie hij het meest optrok, C-Devill, voortdurend zijn muziek luisterden.

Voorals C-Devill was een groot liefhebber. Hij beheerde een poosje een boetiek in Den Haag met aan Amerikaanse gangcultuur gerelateerde kleding en artikelen en verkocht er kaki Dickies-broeken en overhemden, oversized t-shirts, Locs-zonnebrillen, lange vloei en wietpijpen, en de andere

Crips sloegen groot bij hem in. De zaak was een economisch experiment; een poging geld in de eigen gemeenschap te houden.

Ik herinner me hem achter de toonbank, met zijn twee gespierde honden luierend naast zich op de grond, terwijl hij door de nummers van Nipsey Hussle scrolde die op luid volume uit de winkelspeakers schalden. Het was jaren voordat Nipsey Hussle voorzichtig een enigszins bekende artiest werd in Europa, maar voor hem was hij al lang ruimschoots favoriet: een selfmade Amerikaanse rapper die een verhaal vertelde waarin hij, ondanks die kilometers afstand, de worstelingen en ambities uit zijn eigen leven herkende.

Op de met blauwe gang-graffiti afgebakende buurt in het Vergeten Dorp in Den Haag waar de oprichters van de Haagse Crips opgroeiden, en waar we met de kou in onze botten nog tot laat in de avond rond het speelplein hingen om eindeloos door te praten over muziek en misdaad en het laatste nieuws, vertelden ze vaak dat ze bij voorkeur luisteren naar artiesten die een leven leiden en beschrijven waarmee ze zich kunnen identificeren.

Ze lieten op hun mobiele telefoonspeakers nummers horen van rappers die net als Nipsey Hussle gelieerd waren aan de Crips-gang. En artiesten over wie ze door de specifieke woorden en invalshoeken die ze gebruikten, en ook hoe ze zich in hun muziek en publieke optredens presenteerden, geloofden dat ze het vaak snoeiharde criminele bestaan waar ze in hun teksten tot in detail over rapten ook daadwerkelijk kenden.

Ze waren hard en kritisch over alle andere populaire rappers in binnen- en buitenland die rappen over het straatleven en criminele activiteiten.

‘Studiogangsters’, noemden ze die.

Studiogangster (m.;-s) [Eng.], een afkeurend bedoelde term voor artiesten zonder persoonlijke en doorleefde ervaring in

het criminele circuit, die zich in hun muziek voordoen als doorgewinterde gangster – omdat daar als entertainer nou eenmaal krankzinnig veel geld mee te verdienen valt.

Succesvolle muzikermiljonairs die in hun ronkende teksten claimen De Schrik Van De Buurt te zijn, moordaanslagen te hebben gepleegd, én trouwens ook te hebben overleefd, en NU NOG STEEDS vele vele miljoenen te verdienen met drugs-handel en andere vormen van criminaliteit?

(Nah.)

Het deed er niet toe hoe invoelend artiesten over dat leven konden vertellen. Hoe technisch sterk ze waren – of muzikaal. Ze werden direct terzijde geschoven wanneer de Crips niet geloofden dat de artiesten dat leven ook écht leefden.

Rapmuziek is voor hen geen entertainment.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw, toen ze in de stad naam maakten als breakdancers met groen-gele baseball-jacks, was hiphop al hun cultuur, levensstijl en identiteit. Een trots platform en een eigen vrije leefruimte in het koude laagland van de kolonisator, waar de oprichters als kind met hun ouders vanuit Suriname naartoe waren verhuisd en dat hun van jongs af aan al het gevoel gaf ze liever kwijt te zijn.

Rap en hiphop waren hun eigen medium. Het door de rap-industrie zo sensationeel in de markt gezette 'straatleven' – hun dagelijkse leven.

Wanneer de Crips zelf in de opnamestudio zaten om muziek op te nemen, vertelden ze vaak dat ze niet bezig waren met een eventueel publiek. Met wie er technisch al dan niet de beste rapper was. Of welk nummer wellicht een hit kon zijn. Ze rapten in hun eigen woorden. In nummers volgepakt met verwijzingen naar interne situaties en straatrelaties die men buiten hun binnenste cirkel nauwelijks zou kunnen volgen. Ze rapten voor hun eigen mensen en voor niemand anders.

Nipsey Hussle was de zoon van een Amerikaanse moeder en een vader die Eritrea was ontvlucht. Hij had in Los Angeles als rapper naam gemaakt met in eigen beheer uitgebrachte mix-tapes zoals de *Bullets Ain't Got No Name*-serie. Eerst in zijn eigen buurt Crenshaw onder de Crips en leden van andere gangs en gaandeweg in steeds meer buurten en steden en uiteindelijk dus ook in een gemeenschap 9000 kilometer verderop.

‘Hij was echt een voorbeeld, man,’ zegt G-Mill in april 2019, een week na de moord op Nipsey Hussle, terwijl we buiten voor zijn fietsenzaak staan die de Haagse Crip overnam omdat hij een legale onderneming wil opbouwen.

Hij vertelt dat de laatste keer dat een arrestatieteam in de vroege ochtend zijn huis binnenviel voor hem een omslagpunt was. Hij wil zijn kinderen in rust laten opgroeien, zegt hij; er echt voor ze kunnen zijn en niet alleen van achter de tralies. G-Mill is trots op zijn zaak en de klantenkring die hij de afgelopen jaren heeft opgebouwd. Hij vertelt over Crips en oud-Crips die zo nu en dan tijdens de werkuren bij hem langskomen in de zaak om een fiets te laten repareren of gewoon wat te drinken en bij te kletsen.

‘We wilden altijd al onze eigen bedrijven en onze eigen zaken beginnen, dat weet jij ook, *cuz*,’ zegt G-Mill. ‘Dat is wat CRIP voor mij in essentie is, toch: Community Revolution In Progress. Veel van die bekende rappertjes praten wel over wat ze voor hun *hood* doen en zo, maar Nipsey leefde dat echt, *cuz*. Hij begon winkels in zijn eigen buurt en hij was er echt voor zijn mensen.’

De Crips noemen elkaar ‘*cuz*’, een afgeleide van ‘cousin’ (neef). De gang is familie. De familie is gang. Je neef is je neef is je neef.

De Crips-gang ontstond als opportunistisch samenwerkingsverband tussen twee straatbendes in zuidelijk Californië. Stanley ‘Tookie’ Williams, in de jaren zeventig een van de leiders en gangmakers van de gang, noemde het later een

‘fighting alliance’; een strategische fusie om tijdens conflicten sterker te staan tegenover andere jeugdige straatgroepen. Hij werd in december 2005 met een dodelijke injectie door de Amerikaanse overheid geëxecuteerd.

De Crips groeiden uit tot een netwerk met uiteenlopende onderafdelingen (‘sets’) in Californië en daarbuiten. De Nederlandse Crips zijn actief sinds eind jaren tachtig toen de rondom een harde kern van vier Surinaamse broers ontstane, en in de hiphopscene actieve Haagse breakdancecrew Call Us Cool (cuc), zich omvormde tot Crips-gang – in eerste instantie onder de naam Criminal Underground Crips (cuc).

Oprichter Keylow werd één dag na de executie van Tookie Williams uitgenodigd door het toen populaire snelpraatprogramma *De Wereld Draait Door*.

We vertrokken met meerdere auto’s in een slingerende kolonne vanuit Den Haag en we kwamen wat later aan dan gepland. De gestreste tv-redacteur die ik onderweg zo nu en dan een update gaf stond met vlekken in de nek en drukke armgebaren op straat te wachten.

Tromgeroffel! Trompetten! Schijnwerpers!

Waar Was Jij Toen Tookie Williams Geëxecuteerd Werd?

Vroeger hoefden bestuurders geen woord als ‘woke’ of andere verhullende wartaal uit te spugen wanneer ze geïrriteerd waren dat het niet langer vanzelfsprekend was dat witte mensen de baas waren en zwarte mensen hun bek hielden.

Er waren gewoon wetten. Die wetten hadden witte mensen geschreven en daarin stond dat dan.

Wit-op-zwart.

De Crips in Californië, en even later ook de rivaliserende Bloods-gang, kwamen op kort na de afschaffing van de Jim Crow-wetten waarin de onderdrukking van zwarte Amerikanen vanuit overheidswege nog als *officieel beleid* was vastgelegd.

(‘Crow’ is Engels voor kraai.)

(Kraaien zijn zwart en ze stelen.)

(Tegenwoordig noemen ze 'kraaien' vaak *thugs* - 'tuig' - maar ze bedoelen hetzelfde.)

Voor zwarte jongeren die opgroeiden in economisch extreem zwaar geraakte binnenstedelijke gemeenschappen die zuchten en kraakten onder:

- institutioneel racisme
- roofof kapitalisme
- diepstructurele armoede
- werkloosheid
- antizwart overheidsgeweld
- de littekens van eeuwenlange gewelddadige repressie
- en slavernij
- en institutionele vernedering
- en wettelijk afgedwongen rassenscheiding
- (de lijst is lang)

boden de straatbendes een alternatief verhaal dat verwant was aan dat van de revolutionaire Black Panthers-beweging.

De gangleden toonden zich een symbool van eenheid en identiteit en van rotsvaste trots op een eigen idioom, onderscheidende cultuur en erecodes. En grepen in hun gemeenschappen proactief in op domeinen waar de overheid het liet afweten, als degenen bij wie je nog wel kon aankloppen wanneer je hulp nodig had.

Daarbij ontstond een complexe dynamiek die in de geschiedenis van diep in de eigen buurt en gemeenschap wortelde en vaak ook langs sociale verbanden en familielijnen georganiseerde, crimineel actieve groepen voortdurend terugkeert.

De gang heeft aantoonbaar een culturele, sociale en maatschappelijke functie die zich uitstrekt over de gemeenschap maar is ook actief in een gewelddadige en voor de eigen directe leefwereld regelmatig levensgevaarlijke context.

Zo zijn de Crips in L.A. al decennialang in een bloedige

strijd verwickeld met andere gangs, met elkaar – ook verschillende sets van de gang staan elkaar vaak naar het leven –, met de plaatselijke politie en met iedereen die hun heerschappij over de straathandel op een paar vierkante meter beton tracht aan te tasten.

Nipsey Hussle beschouwde het simpelweg als een overwinning dat hij er nog wás, zei de rapper tijdens een interview met radiostation WBUR naar aanleiding van zijn voor een Grammy Award genomineerde album *Victory Lap*. Het was zijn officiële studiodebuut dat in 2018 na vijftien jaar geduldig bouwen aan zijn carrière, en één jaar voor hij werd vermoord, zijn doorbraak betekende naar de mainstream.

Voor een jonge Crip die in Crenshaw, Los Angeles opgroeide, waren de vooruitzichten somber. Het was een buurt waarin voor de mannen naar wie Nipsey als jongen opkeek, en op wie hij leek, in zijn ervaring maar één route leek te bestaan.

Hij zag ze om zich heen een voor een ten onder gaan, vertelde hij als volwassene: veroordeeld tot zeer lange gevangenisstraffen; toegenakeld door schotwonden; al jong eindigend in een kist in de Californische grond.

Hij somde het wel even op in de radioshow: hij was mentaal stabiel, zat niet in de gevangenis en niet aan de drugs. Mán! Dat was al een overwinning op zichzelf. En dan ook nog een artiest en een succesvol ondernemer die wereldwijd respect kreeg?

‘Dat is legendarisch,’ zei de lange, charismatische, uitgesproken artiest die naast zijn bloeiende carrière als muzikant inmiddels wereldwijd naam had gemaakt als inspirerende en sterk bij zijn lokale gemeenschap betrokken hiphopzakenman.

Nipsey Hussle wilde als kleine jongen al muzikant worden, net zoals zijn oom, die hij in online talkshow *Vladtv* omschreef als een ‘hustler’. Maar hij wist als jongen niet waar

te beginnen of hoe je überhaupt een opnamestudio binnenkwam. In zijn omgeving kreeg je sneller een wapen in je hand gestopt dan een instrument.

Hij ging op zijn veertiende uit huis, stopte met school en zwierf dagen buiten rond in een buurt die hij later onomwonden omschreef als 'oorlogsgebied'. Daar werd hij lid van de plaatselijke Rollin 60's Neighborhood Crips.

De jonge Nipsey Hussle had niet de rust, de ruimte of de connecties om zijn dromen na te jagen en dat leek ook niemand om hem heen van hem te verwachten. Hij moest voor zichzelf zorgen in een buurt die door traumatisch geweld werd gedomineerd. Hij werd beschoten. Vrienden werden vermoord. Hij werd besprongen in winkelcentra.

Hij sloot zich aan bij een gang omdat dat bescherming leek te bieden en een gevoel van richting en veiligheid, status en identiteit. Van simpelweg wél ergens bij horen – iets waar de zittende macht zich bij jongeren zoals hij niet om bekommerde. De zoveelste zwarte jongen in Amerika die in het dominante medianarratief nauwelijks als een mens van vlees en bloed wordt geportretteerd maar veel vaker als kraai, als inwisselbaar *tuig* en als iemand op wie de politie vrijuit met zware militaire wapens kan jagen. Door de samenleving al bij geboorte afgeschreven.

Maar Nipsey Hussle schreef zijn eigen verhaal. Een waarin hij zich niet schaamde maar ronduit tróts was op zijn achtergrond – zijn gepijnigde gemeenschap, zijn gang, zijn mensen – en die achtergrond benadrukte in met een rauwe, indringende flow gerapte en sociaal betrokken teksten waarin hij voelbaar maakte hoe het was om op te groeien zoals hij, en velen met hem. Hij sprak zich nadrukkelijk uit tegen de 'cirkel van negativiteit' die hij om zich heen zag en verbond zich met rappers die aan rivaliserende gangs geaffilieerd waren, zoals de succesvolle en aan de Bloods-gang gelieerde rappers Jay Rock en YG.

Nadat Nipsey Hussle werd doodgeschoten, tweette de pre-

sident-commissaris van het plaatselijke politiekorps in Los Angeles dat hij diezelfde week een afspraak met Nipsey Hussle in de agenda had staan 'om te praten over de wijze waarop hij kon helpen met het stoppen van gang-geweld en ons kon helpen de kinderen te helpen'.

Kort na zijn dood sloten diverse rivaliserende gangs in Los Angeles als eerbetoon aan Nipsey Hussle een voorlopige vredesovereenkomst.

Nipsey Hussle vergeleek de wijze waarop hij aan zijn doelen en ambities werkte tijdens zijn leven met een marathon. Hij sprintte niet naar het snelle geld, de eenvoudige hit of de per direct lucratieve sponsordeal maar koos voor het opbouwen van een meer duurzame relatie met zijn fans, gemeenschap en investeringen.

In 2013 verkocht Nipsey Hussle in een beperkte oplage fysieke versies van een gratis online uitgebrachte mixtape die hij *Crenshaw* noemde, naar de gemarginaliseerde buurt waarin hij opgroeide, voor liefst 100 dollar per stuk. Hij wilde er een statement mee maken over de waarde van zijn werk in het streamingtijdperk en een volgens hem door platte formules geplaagde muziekindustrie. Zijn collega Jay-Z – de eerste rapper die een miljard dollar vergaarde – kocht uit waardering honderd exemplaren op.

De onafhankelijke rapper die intentioneel zijn eigen verhaal schreef, inspireerde andere hiphopacts met de wijze waarop hij als artiest overtuigend controle behield over zijn muzikale winsten, in plaats van die rechten vroegtijdig voor een som geld over te dragen aan de meer institutionele en gevestigde partijen in de muziekindustrie.

En, zoals G-Mill van de Haagse Crips in ons gesprek ook aanstipte: Nipsey Hussle investeerde die winsten stevig in zijn eigen gemeenschap.

Hij richtte diverse lokale ondernemingen op, zoals een restaurant, kledingwinkel en kapperszaak, waarmee hij de werk-

gelegenheid in zijn buurt stimuleerde en werd in zijn omgeving, en dus ook daarbuiten, hét voorbeeld van een rapper die proactief zijn eigen wijk optilt. Hij investeerde in renovatie van scholen, betaalde begrafeniskosten voor slachtoffers van gang-geweld en joeg ontwikkelingsprojecten aan om de uitzichtloosheid in zijn buurt te helpen verminderen – zoals Vector90, een op IT gericht onderwijsproject in Crenshaw om het lokale perspectief op een baan in de techsector te verbeteren.

Een maand na zijn dood rapte Jay-Z tijdens een concert in New Yorks Webster Hall een *verse* waarin hij zijn publiek oproep het voorbeeld van Nipsey Hussle te volgen en de ‘gentrificatie’ van hun eigen buurt zelf vorm te geven: om proactief eigenaarschap te claimen in hun wijken, die volgens de hip-hopmiljardair ontworpen zijn om de oorspronkelijke inwoners systematisch gevangen en achtergesteld te houden.

Iets later in dezelfde freestyle rapte Jay-Z dat hij Nipsey had verteld dichtbij te blijven en zich verdekt op te stellen, omdat aan de horizon ‘een fortuin’ op hem zou wachten. ‘I never dreamed he’d be killed in a place that he called home.’

Nipsey Hussle werd op 31 maart 2019 vermoord in zijn eigen buurt – op de parkeerplaats voor zijn winkel Marathon Clothing op Slauson Avenue. Hij werd vijf keer geraakt in zijn torso en één keer in zijn hoofd. Twee anderen raakten gewond.

Na de moord roemden entertainmentsterren zijn voorbeeld en invloed. Politiefunctionarissen in Los Angeles gaven een persconferentie. Middelbare school Hamilton High, die Nipsey al op zijn veertiende verlaten had, organiseerde een herdenkingsdienst. Er waren spontane marsen en mensen die kaarsen brandden voor de vermoorde rapper, en symbolisch flessen drank in zijn nagedachtenis buiten op de straatstenen lieten leeglopen – een bekend rouwritueel waarmee de drank ‘gedeeld’ wordt met de overledene.

Naast alle rauwe emoties, en het collectieve verdriet, was

de veerkracht opvallend in de reacties van zijn familie en collega's die vooral wezen op wat Nipsey Hussle in slechts 33 jaar bereikt had en in gang had gezet.

'De marathon gaat door,' schreven rouwende Nipsey-fans strijdbaar in hashtags op social media en in graffiti op herdenkingsmuurschilderingen in zijn stad Los Angeles.

De rapper die in zijn raps van binnenuit op intense toon vertelde over de oorlog die hij om zich heen zag en waar hij als tiener onderdeel van was geweest – over de ellende, armoede, paranoia en het geweld en racisme in buurten die door massamedia schijnbaar alleen nog maar verslagen werden wanneer er genoeg inwoners waren doodgeschoten voor een sensationele reportage – werd op die muurschilderingen afgebeeld als een engel.

De gemeente vernoemde een kruispunt in Crenshaw naar hem: de jongen uit de buurt die vanuit een schijnbaar onoverbrugbare achterstand op eigen houtje was uitgegroeid tot een ondernemer, filantroop en activist die wereldwijd jonge zwarte mannen en vrouwen in vergelijkbare situaties, en hip-hopondernemers en muzikfans in het algemeen, wist te raken met de in zijn intense raps en interviews voelbare daadkracht en sterke wil om iets beters achter te laten dan hij zelf had aangetroffen. De jonge man uit Crenshaw die tegen de overheersende mainstreamverwachtingen in vorm gaf aan zijn eigen succesverhaal.

Maar zelfs ná al zijn succes, na zijn stevige sociale en zakelijke impact en na zijn door politici, buurtbewoners, gangeden, politiecommissarissen, hiphopmiljardairs en activisten buitengewoon geroemde, inspirerende en verbindende rol, was Nipsey Hussle nog steeds niet losgekomen van het inhumane verhaal dat al voor hem klaarlag ver voordat hij in een opnamestudio terecht was gekomen en een microfoon had opgepakt.

Op de dag dat Nipsey Hussle werd vermoord, kreeg de 56-jarige Kerry Lathan, een kennis van de rapper die na een straf van 25 jaar uit de gevangenis was vrijgekomen, eveneens een kogel in zijn rug. Ook Lathans neef, die hem met zijn auto naar de winkel had gebracht, werd geraakt. De rapper had, nadat hij hoorde van Lathans vrijlating, spontaan met de twee mannen bij zijn winkel afgesproken om Lathan wat nieuwe kleding mee te geven, zonder zijn beveiligers daarvan op de hoogte te stellen.

De kogels werden afgevuurd door Eric Holder. De politie in Los Angeles omschreef het in de eerste berichten als ‘een persoonlijk conflict’.

In zijn buurt ging al direct het verhaal rond dat Nipsey Hussle zijn moordenaar zou hebben weggestuurd bij zijn winkel na hem een ‘snitch’ genoemd te hebben – een beledigende uitdrukking voor iemand die uit eigenbelang strafbare details aan de politie vertelt over mensen met wie hij samen criminele activiteiten heeft ondernomen.

Holder rende weg naar een vluchtauto en werd later opgepakt en aangeklaagd voor moord, wapenbezit en twee pogingen tot doodslag.

Een maand na de schietpartij vertelde de bij de aanslag eveneens neergeschoten Lathan aan het radiostation KCAL in Los Angeles – met de kogel nog in zijn rug – dat hij na de moord ook werd gearresteerd omdat hij de voorwaarden van zijn proeftijd had overschreden door om te gaan met een persoon die voorkwam in de databank met gangleden die de staat Californië bijhoudt, van wie bekend was dat hij nauwe banden had met de Rollin 60’s Neighborhood Crips.

Lathan herstelde van de moordaanslag in Crenshaw in een rolstoel in de gevangenis omdat hij met een ganglid was gesignaleerd.

Dat ‘ganglid’ was wijlen Nipsey Hussle.